

EGIPT V NAŠI KLETI

FARAONSKI EGIPT V ARHEOLOŠKEM MUZEJU IZ ZAGREBA

Zbirka egipčanskih starin v Arheološkem muzeju v Zagrebu je najpomembnejša in edina sistematična tovrstna kolekcija na Hrvaškem. Po številu predmetov in njihovi raznolikosti sodi med najzanimivejše v srednji Evropi. Zbiranje predmetov sega v čas ustanavljanja hrvaškega Narodnega

muzeja v dobi narodnega preporoda v 19. stol. S prvim odkupom je nova ustanova pridobila okoli dve tretjini celotnega fundusa, ki predstavlja današnjo zbirko z okoli 2200 predmeti. Šlo je za odkup velikega dela zasebne zbirke avstrijskega feldmaršala Franza Kollerja, ki se je sredi 19. stol. nahajala v Pragi. Odkup je bil opravljen leta 1868, med zanj najzaslužnejšimi je bil zagrebški škof Josip Jurij Strossmayer. Prvi kustos, ki je strokovno obdelal zagrebško egipčansko zbirko, je bil don Šime Ljubić. Pri prepoznavanju predmetov mu je veliko pomagal nemški egiptolog Henrich Brugsch, ki je leta 1869 obiskal Zagreb in se seznanil z zbirko.

Za razliko od najbolj znanih svetovnih zbirk egipčanskih starin, npr. v Londonu, Kairu ali Parizu, v zagrebški zbirki niso zastopani predmeti iz vseh obdobij Egipta, temveč predvsem mlajše obdob-

je. Največ predmetov izvira iz konca 2. tisočletja (1069 – 747 pred Kr.), t. im. prehoda v pozno dobo (747 – 332) in iz ptolemejske dobe (332 – 30 pred Kr.), s katero se zaključuje egipčanski stari vek. Doba srednjega (2055 – 1650 pred Kr.) in novega kraljestva (1552 – 1069 pred Kr.) sta v zbirki slabše zastopani.

Zbirka obsega predvsem grobne prdatke in zaobljubne darove. Ohranjenost teh predmetov je osupljiva iz preprostega razloga, ker so se ohranili skriti v grobnicah navkljub dolgim stoletjem ropanja in uničevanja ostankov egipčanske civilizacije. Govorimo o sarkofagih, nagrobnih stelah, kanopah, pogrebnih papirusih itd. Predmeti iz vsakodnevnega življenja, kot so npr. sandale, nakit, posodje, pisarski pribor, lesene palete za šminke in igračke, so v zbirki slabše zastopani.

Med najzanimivejšimi predmeti iz zagrebške zbirke so trije sarkofagi, krste, v obliki človeka. Prvi je t. im. sarkofag Kaipamau iz pozne dobe in dva iz ptolemejskega razdobja. Zastopane so tudi nagrobne in zaobljubne plošče, stele, ki jih je kar 20 in so velikega pomena za razumevanje egipčanskih pogrebnih običajev. V zbirki je tudi nekaj deset papirusov, na katerih so ohranjeni vsi trije tipi egipčanske pisave, hieroglifi ali pisava za sveste spise, hieratska ali pisava za vsakdanjo rabo, in

pozna, t. im. demotska pisava. Poleg Knjige mrtvih, ki so pogosto zastopane po muzejih, je v zagrebški zbirki tudi krajši papirus z medicinskim spisom v hieratski pisavi.

Bronasta figuralka obsega dvajset egipčanskih božanstev v izvorno egipčanskih in kasnejših upodobitvah, ki so nastali že pod močnim vplivom grške kulture in helenizma. Bogata je tudi skupina kanop, posodja, v katere so po mumificiranju trupla shranili človekovo drobovje. Njihovi pokrovi so v obliki božanstev, štirih Horusovih sinov.

Največje je število t. im. ušabti. To so lesene, keramične ali kamnite figurice, za katere so verovali, da bodo v zagrobnem življenju opravljala dela namesto pokojnika, ko jih bo le-ta poklical po imenu. Po staroegipčanskih predstavah je bilo onostransko življenje podobno zemeljskemu in zato so predvidevali, da bo tudi tam potrebno delo služabnikov. Tako ušabti držijo v rokah poljedelsko orodje, nekateri pa tudi košare za prenašanje peska. Zbirka obsega vse glavne tipe tovrstnih figuric.

Poleg Arheološkega muzeja v Zagrebu imajo egipčanske zbirke še nekateri hrvaški muzeji. Omenimo naj le Arheološki muzej v Pulju, Zadru, Splitu in Dubrovniku ter Muzej Mimare v Zagrebu. V Mestnem muzeju v Varaždinu hranijo štiri kanope in stelo, posvečeno dvorjanu v službi princese Sitamun iz 18. egipčanske dinastije.

Mag. Ivo Uranić, kustos zbirke egipčanskih starin,
Arheološki muzej Zagreb

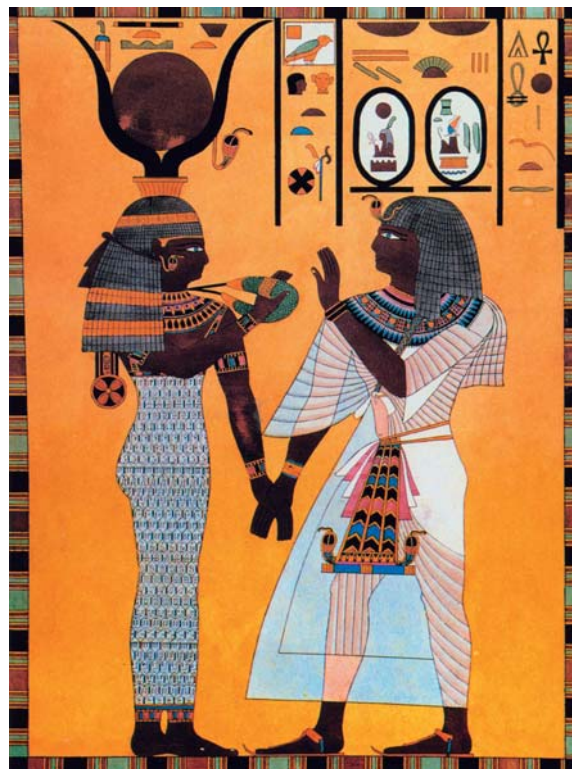
EGYPT IN THE TIME OF THE PHARAONS AT THE ZAGREB ARCHAEOLOGICAL MUSEUM

The Egyptian antique collection of the Archaeological Museum of Zagreb is by far the most important collection of its kind on the Croatian territory. It is also one of the most interesting ones in Central Europe, as far as the numerosity of the objects and their variety is concerned. The collection started when the Croatian National museum was being founded. The first material was bought in 1868 as a large part of the private collection, property of an Austro-Hungarian general Franz Koller from Prague, which nowadays represents around two thirds of the whole fundus. The collection is today composed from 2200 objects deriving from the late period of Egyptian history. Mostly, the collection contains funeral material objects and votive gifts, meanwhile the objects from everyday life are much fewer.

An exceptional example is represented by three anthropomorphic sarcophagi as well as 20 funeral stela. There are also many papyri that contain all three types of the Egyptian writing: the hieroglyphic, the hieratic and the demotic writing.

Other interesting objects also belong to the collection, such as some bronze figures, a group of canopae and a large number of ushabti. All main types of such figures are represented within the collection.

Apart from the Zagreb Archaeological Museum, there are also other museums in Croatia that conserve Egyptian collections, for example the Archaeological Museum of Pula, Zadar, Split and Dubrovnik.

GORENJSKI
MUZEJ

ARHEOLOŠKI MUZEJ U ZAGREBU

Vitrina meseca Gorenjskega muzeja

št. 3, julij 2007

Besedila in izbor predmetov: mag. I. Uranić, V. Perko, J. Justin

Jezikovni pregled in prevod: B. Podbrežnik, M. Vehar

Vodja projekta: V. Perko

Fotografije: A. Siliotti, Egipt, sijaj stare civilizacije, MK, Ljubljana 1999

Oblikovanje: P. Rakovec

Tisk: Jagraf, Trboje

Izdal: Gorenjski muzej, Kranj, zanj B. Ravnik Toman, ravnateljica

Tel.: 04 201 39 50

E-mail: info@gorenjski-muzej.si